

Eugeniusz Wilgocki, Anna Uciechowska-Gawron, Zofia Hilcher-Kurnatowska

Wieleń, woj. piłskie. Zamek

Informator Archeologiczny : badania 19, 150-151

1985

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

WĘGRY, gm. Szum
woj. śląskie
Stanowisko I

Muzeum Archeologiczne
w Gdańsku

Badania prowadził mgr Mieczysław Haftka. Finansował WKZ w
Ehblągu. Słódmy sezon badań. Grodzisko wczesnośredniowieczne
/XI-XII w. /.

Podjęcie, po długiej przerwie, badań było konsekwencją wyników obserwacji powierzchniowych dokonanych późną jesienią 1984 r. Stwierdzono wówczas, że grodzisko posiada bardzo obzerne, około 5 ha podgrodzie.

Prace w 1985 r. skoncentrowano na rozpoznaniu następujących problemów: 1 - zastęg i konstrukcja wałów obronnych podgrodzia, 2 - rozplanowanie osadnictwa, 3 - zagadnienie przystani grodowej, 4 - drogi dojazdowej na gród. W sumie wykonano 230 odwiertów i 3 wykopy, stwierdzając w obrębie podgrodzia swartą zabudowę, w trzech rejonach, na przestrzeni ponad 1 ha. W obrębie zwartej zabudowy warstwy kulturowe posiadają miąższość od 50 do 270 cm.

Umocnienia obronne grodu w Węgrach ciągną się na przestrzeni ponad 1.000 m i zostały, przypuszczalnie w XIX w., bardzo mocno zmodyfikowane w trakcie prac rolnych. Doskonale wkomponowane w teren, posiadają zróżnicowane wymiary /od 5 do 18 m szerokości u podstawy/, w zależności od lokalnych warunków. W trakcie wznoszenia stosowano konstrukcję skrzytówą /skrzytyle o wymiarach: 170 x 100-105 cm/, przekładkową, jak również łączony sposób budowy oraz kamienny rdzeń wału. W świetle dotychczasowego rozpoznania stwierdzić można, że na stosowanie różnych rodzajów konstrukcji duży wpływ miały warunki naturalne terenu. Od wschodu i południa stwierdzono istnienie niewielkiej fosy zlokalizowanej u podnóża stołu. Jej szerokość wynosiła około 6 m, zaś głębokość nie przekraczała 120 cm.

W obrębie "Parowu Węgry" - dużego wąwozu, przylegającego od północy do wzgórza grodziska, zaobserwowano kilka odcinków starych dróg o kierunku E-W. Stanowiły one przypuszczalnie odcinek szlaku drożnego prowadzącego z Pomorza do Prus. U podnóża wzgórza grodowego, tuż przy brzegu starorzecza Nogatu zaobserwowano w kilku odwiertach ślady warstwy kulturowej, które autor badań wiąże z przystanią grodową. W tym miejscu, przypuszczalnie istniał ważny węzeł drożny kontrolowany przez załogę grodu. Z tym problemem silnie wiąże się odkryte w wykopie nr 10 ślady /kolejny o rozstawie 1,10 m/ drogi dojazdowej na gród, prowadzącej z rejonu przystani, wzdłuż zbocza grodowego, specjalnie przygotowaną, wąską terasą.

Materiał ruchomy nie odbiega od wcześniej pozyskanego. Warto jedynie zaakcentować obecność niewielkich złóż margla i dalszych żużli spieczonego wypalania wapna, a także ślady czarnej metalurgii.

W świetle najnowszych wyników należy dokonać poważnego przewertyciowania dotychczasowego poglądu na gród w Węgrach. Nie spełniał on, jak przypuszczano do tej pory, tylko roli strażnicy, czy /po odkryciu w 1984 r. / dużego schronienia dla ludności, zespołu liczącego ponad 30 osad, ale przede wszystkim był bardzo ważnym centrum osadniczym, gospodarczym, militarnym i administracyjnym /przypuszczalnie kasztelanii/przynależnym do Pomorza Gdańskiego.

Badania będą kontynuowane.

WIELEN
woj. piłskie
Zamek

PP Pracownie Konserwacji Zabytków
Pracownia Archeologiczno-Konserwatorska
Oddział w Szczecinie

Badania prowadził mgr Eugeniusz Wilgocki /autor sprawozdania/, przy udziale mgr Anny Uciechowskiej-Gawron. Konsultacja prof. dr hab. Zofia Elischer-Kurnatowska, Finansował WKZ w Pile. Drugi sezon badań. Grodzisko z okresu wczesnego średniowiecza.

Badania koncentrowały się w obrębie wykopu z 1984 r. Odsłonięto kolejne nawarstwienia zawierające obiekty mieszkalne i gospodarcze oraz dużą ilość ceramiki, kości, a także przedmioty z rogu, poroża, kości, skóry i żelaza. Doprowadzono do całkowitego wyekspiarowania odsłoniętych w roku poprzednim studni drewnianych. W obrębie studni nr 1 zbudowanej w konstrukcji na tzw. rozpór zaobserwowano inną technikę budowania partii spągowej, gdzie zastosowano wykładnie ściśnek wewnętrznych szerokimi deskami umocowanymi do ściany poprzecznymi zębami. Studnia nr 2 zbudowana w konstrukcji węgłowej przy wykorzystaniu materiału rozbiórkowego w swej partii spągowej posiadała cembrowinę wykonaną z szerokich, grubych i parowanych desek wbijanych w płaszczyznę całec. W jej wypełnisku znaleziono drewniane, klepkowe wiadro z obręczami żelaznymi, kabłąkiem i licznymi fragmentami ładuchów żelaznych, a także dużymi fragmentami kolowrotu. Także ze studni nr 1 pochodzą fragmenty związane z drewnianym kolowrotem. Na zachód od studni w obrębie generalnych warstw V-VIII odsłonięto stosunkowo dobrze zachowane fragmenty chat. Zbudowane w konstrukcji słupowo-racowej, w jednym przypadku uzupełniająco z plecionką, w drugim zapewne w konstrukcji wieńcowej. W obydwu przypadkach zachowały się drewniane podłogi częściowo podwójne ze śladami napraw. Poza wymienionymi konstrukcjami w narożniku południowo-zachodnim odsłonięto fragment konstrukcji mogący być drogą drewnianą. Ekspiarację nawarstwień doprowadzono do poziomu całca. Wydobyty materiał ceramiczny z warstw nadcałcowych pozwala wstępnie datować początek istnienia tych nawarstwień na koniec XI w. bądź przełom XI/XII w.

Poza badaniami w wykopie głównym prowadzono ciągły nadzór nad pracami ziemnymi w piwnicach pałacu i w obrębie wykopu pod skład opału w północnej części dziedzińca. Zarejestrowano tu nawarstwienia związane z okresem średniowieczno-nowożytnym.

Badania w Wisłaniu zostały zakończone.

WIENIAWKA, gm. Horodko
woj. zamojskie
Stanowisko 6

patrz
neolit

WILEKOWICE, gm. Wartkowiec
woj. sieradzkie
Stanowisko 1

patrz
wczesne średniowiecze

WŁADYSŁAWOWO
woj. gdańskie
Stanowisko 4

Muzeum Archeologiczne
w Gdańsku

Badania prowadził mgr Jan Kucharski /autor sprawozdania/, przy współudziale mgr Jasiны Kurowskiej, mgr. inż. Wojciecha Rossy, mgr. Stanisława Kościł. Konsultantem badań jest dr Barbara Lepówna, Finansował WKZ w Gdańsku - Muzeum Archeologiczne w Gdańsku. Drugi sezon badań. Osada z okresu wpływów rzymskich i wczesnego średniowiecza.

Badaniami objęto południową część osady. Złożono 3 dalsze wykopy /V-VII/ o łącznej powierzchni 1,25 ara. Eksploatowano do głębokości 1,8 m od powierzchni. W wyniku eksploracji odsłonięto 7 obiektów, w tym 3 paleniska oraz bardzo liczne ślady po kółkach drewnianych. W wykopie VII pod wczesnośredniowieczną warstwą zalegał obiekt, który na podstawie ceramiki można datować na okres wpływów rzymskich. Z tego ostatniego okresu pojawiły się także kilkanaście razy litne fragmenty ceramiki.

Z ciekawych zabytków można wymienić: gliniany przęślik, bryki nieobrobionego bursztynu, nóż żelazny, żelazne gwoździe /w tym 1 od lodzi/, fragment młotki żelaznej oraz lupina orzecha *laskowego*.

Pozyskano mniej niż poprzednio ceramiki wczesnośredniowiecznej. Kontynuowano wiercenia oraz badania geofizyczne w oparciu o czasomierz sejsmiczny CS-2 produkcji PGGN-Toruń /1971 r./.

Badania będą kontynuowane.

WOJCIECHÓW-STARZY GAJ
woj. lubelskie
Stanowisko 1

Uniwersytet im. Marii Curie-Skłodowskiej
Katedra Archeologii
w Lublinie

Badania prowadził doc. dr Jan Gurba i mgr Barbara Bargiel. Finansował DW oraz UMCS. Pierwszy sezon badań. Wczesnośredniowieczne cmentarzysko kurhanowe, ślady osadnictwa neolitycznego.

W trakcie badań powierzchniowych w 1983 r. mgr L. Gajewski odkrył w lesie pod Nałęczowem na wierzchołku ponad doliną małego cieku zwartą grupę kilkunastu kurhanów, zajmujących obszar około 1 ha. Podstawy wszystkich kopców mają kształt owalny lub okrągły, różnią się natomiast zachowanymi wysokościami. Największy kopiec - jak i samotny stojący nieopodal - posiada ok. 5 m wysokości, pozostałe są znacznie niższe od ok. 1 m do kilkunastu nawet centymetrów.

Wykopiskami objęto dwa kurhany, badając je metodą kwater. średnica kopca I wynosi około 10 x 11 m, kopca II - 6 x 8 m, zachowana wysokość odpowiednio około 1 i 0,5 m, licząc od pierwotnego poziomu gruntu. Obydwa kurhany leżą obok siebie, rozdziela je niewielkie zagłębienie, tworzące rów, z którego wyiterano ziemię na usypisku wierzchniej nakrywającej warstwy kopca. Budowa wewnętrzna kopców przedstawia się następująco - warstwę zewnętrzną /I/ stanowi bardzo cienki humus współczesny o miąższości około 5 cm. Warstwa II o miąższości około 30-35 cm zbudowana była z pyłu piaszczystego. Poniżej wyróżniono poziom gleby pierwotnej zalegającej na głębokości 40-85 cm i stanowiącej strop calca /warstwa III/, będącego szarą gliną, przemieszaną w górnej części z pyłem piaszczystym i przechodzącą w piasek grubziarnisty z dużą zawartością żwiru. W kurhanach nie zaobserwowano warstwy z ciałopaleniem; prawdopodobnie mamy w nich do czynienia z typowym pochówkiem rozproszonym. Przepalone szczątki kostne rozsypano na poziomie powierzchni gruntu, przykrywając je następnie niewielkim kopcem ziemnym. Na tym samym poziomie i w nasypie właściwym znaleziono fragmenty ceramiki, na podstawie których obydwie kopce można datować od 2 połowy VIII do 2 połowy IX w. Ponadto znaleziono żelazny nożyk i kulisty, rozcięty od dołu guz, być może dzwonek z uprzęży końskiej.

Nie stwierdzono starszej warstwy kulturowej poprzedzającej założenie wczesnośredniowiecznego cmentarzyska, choć w nasypach kurhanów wysypują bardzo nieliczne materiały neolityczne.